4 4b

Brünus

Illustri dne d. baptiste de malatestis Leonardus aretinus.

Compulsus crebro rumore admirabilium uirtutum
tuarum scribere ad te constitui: ut ingenio illustri et quam tam
ampla magnificaque audissem uel gratularer iam per-
fectione consecuto uel certe ad eam consequendam per meas
litteras cohortarer. Neque enim desunt mihi clarissima-
rum mulierum exempla que et litteris et studiis et eloquen-
tia floruerunt: per quarum commemorationem te prouoca-
re ad excellentiam possim. Siquidem Cornelie Scipionis
africani filie multa secula post eius mortem exta-
bant epistole elegantissimo stilo perscripte et Saphos po-
etisse libri summo in honore apud grecos propter singularem
facundiam et scribendi artem habiti sunt. Aspasiam
quoque per Socratis tempora fuit doctissima quedam mulier
et eloquentia litterisque precellens. ut quod Socratem philosophum tantum
se didicisse quidam non pudeat confiteri. Fuerunt et alie
quas referre possum sed tamen hec tria satis esto famosi-
ssimarum feminarum exempla rettulisse. Ad illarum
igitur prestantiam quoso mentem erige atque extolle.
Tanta tibi intelligentia acta singulare ingenium nec
tibi frustra datum nec mediocribus contentum esse decet.
sed ad summa spectare atque eniti. Et tua quidem laus
illustrior erit quam illarum fuit: propterea quod ille his seculis flo-
ruere in quibus eruditorum hominum magna superat copia
ut multitudo ipsa minueret admirationem. Tu autem
his temporibus florebis in quibus usque adeo prolapsa studia
sunt ut miraculi iam loco habeatur uidere uirum nedum
feminam eruditam. Eruditionem autem intelligo non uul-
garem istam et perturbatam qua utuntur hi qui nunc
theologiam profitentur. sed legitimam illam et ingenuam
que litterarum peritiam cum rerum scientia coniungit. qualis in

Cornelia Scipionis africani filia

Saphos

Aspasia

Sic omnia ... paucis ...

Leonardus Brunus

Lactantius. Augustinus. Hieronymus.

Lactantio firmiano. qualis I aurelio augustino q̄lis I hieronymo fuit s̄umis profecto theologis ac p̄stātis I litteratura uiris. Nūc cū̄ q̄ui ea sciam profitetur. pudēdū est. q̄ parum p̄ sciat l̄rar̄. Atq; ego licet nō ea. qua uolui. ianua īgressus sum. prosequar tn̄ sermonē. nō quo te doceam aut dirigā (puto eī te nō indigē) s; quo tibi, quid ipse sentiā innotescat.

De peritia l̄rar̄.

Hoī quid ad excellentiā illam. ad quā ego nunc te uoco. contendenti īprimis necessaria puto nō exiguā neq; uulgarem. s; magnā & tritam & accuratā & reconditā l̄rar̄ p̄itiam. sine quo fundamēto nihil altum neq; magnificū sibi edificare q̄spiam pot. Nam neq; doctor̄ hoīum scripta satis conspicue intelliget. q nō ista fuerit p̄itia eruditus. nec ipse, siquid l̄ris mādabit. poterit nō ridiculus extimari. Ad hac aut̄ cōparanda tū p̄ceptio ualet, tum n̄ra multo mag̃ diligentia atq; cura.

Perceptio. Diligentia.

Et de p̄ceptiōe quid ulx q̄ā attinet dicere. Cuius. n. nescit an oīa tinctū eē opor̄te ingeniū & q̄si initiatū p̄ceptoris opa. ut nō solū partes structuraq; earū s; & minutiora illa ac uelut elemēta orōnis agnoscat. Uer̄ hec tanq̄ somniantes ī pueritia cepim̄. Postea cū̄ ad maiora prouecti nescio quo her ipa ad os reuocamus & q̄si ruminam̄. ut tr̄ demū illor̄ sucus saporq; uerus exprimat.

Aliud genus p̄ceptionis.

Est aliud genus p̄ceptionis robustius, nec tā pueris q̄ adultis p̄utile eor̄ scilicet q grāmatici appellant. qui longo labore singula p̄secuti disciplinā quādā l̄rar̄ effecerunt. quo ī gn̄e Seruius honoratus & Priscianus Cesariensis h̄ri possunt.

Seruius. Priscianus.

S; oīa (mihi crede) supat ac uincit diligentia n̄ra. Hec eīm nō uerba solum & sillabas s; & tropos & figuras

& omnem ornatum pulchritudinemque orationis aperit nobis
atque ostendit. ab hac informati ac uelut instituti. denique
per hanc intra discimus quae doctissimi ac preceptores uix possunt sonum
I elegantiae concinnitatem uenustatem. Caput uero huius dili- Incumbendum his libris
gentie fuerit uidere primum, ut eorum tantum librorum, qui ab qui ab optimis sunt scri-
optimis probatissimisque latine lingue auctoribus scripti sint, pti auctoribus
lectione uersemur. Ab imperite uero ineleganterque scriptis
ita caueamus, quasi a calamitate quadam & labe ingenii
nostri. Inquinate et inepteque scriptorum lectio uitia sua fert
lectori affigit & mentem simili congnat tabe. Est enim [illegible] to legendi optimi
ueluti publicum pabulum animi, quo mens imbuitur atque nu-
tritur. Quamobrem ut hi, qui stomaci curam habent, non que- Similitudo
uis cibum illi infundunt: ita qui sinceritatem animi conserua-
re uolet. non quamuis lectionem illi permittet. Erit igitur
prima diligentia. ut nihil nisi optimum probatissimumque
II legamus. Secunda uero, ut hec ipsa optima proba-
tissima que nobis acri iudicio discussiamus. Videat legens,
quo quidque loco sit positum. Quid designent singula &
quid ualeat. nec maiora tantum sed minutiora discutiat.
Cumque plures sint orationis particule, que sit unaquaeque de
schola cognoscet. consuetudinem certe & usum illarum ab
his, quos leget, auctoribus reportabit. Siue igitur Ut proficiens [illegible] sa-
sacris libris delectabitur mulier sanctitate in litteris cris libris.
seruatura augustinum sibi assumet & hieronymum
& si qui sunt alii non dissimiles ut amprosius ut cyprianus
carthaginiensis. maxime uero inter omnes qui de christiana
religione umquam scripserunt. eminet & excellit nitore
quodam & copia lactantius firmianus uir omnium christia- Mira Lactantii laus.
norum proculdubio eloquentissimus. cuius facundia &
dicendi figura ingenium illud de quo loquor. preclare in-
stituere atque alere potest. Probo autem huius maxime

cos libros: quos aduersus falsam religionem cōscripsit.
item quos de ira dei & de opificio hoīs: quos lege, q̄so,
si lr̄as amas eorūq; suauitate q̄si ābrosia & nectare
imbuāris. Siqua preterea uel de Gregorio Nazarreno uel
d Johanne chrisostomo uel d magno basilio grecis do-
ctoribus traslata sūt, ea legas censeo. mō qui tradux
ī latinū conuerterit illa nō uel puerterit. Siue se-
Ut prosequendu in secularibus. Tullius
cularib; delectetur, tullium arripiat, quē uirū deus im-
mōtalis q̄ta facundia, q̄ta copia, q̄ pfectū ī lr̄is,
q̄ ī omi gn̄e laudis singulare. Proximus huic
Virgilius Liuius Sallustius
Virgilius erit, decus ac delinimē lr̄arū nr̄arū. Liuius deīn
& Sallustius & alij poeteq; & scriptores suo ordīe sub-
sequent. His se maxīe imbuat atq; alat curabitq;
diligenter, ut quotiens ei uel loquēdū sit aliqd uel
scribendū: nullū ponat uerbū, qd nō ī aliquo istorū an
repperit. Quin & cōtenta ītēdū uoce legē iuuabit.
Nūeri soluta orone.
Sunt. n. nō ī uersu mō, uerū & soluta ī orone nūi q̄da
& ueluti concentus, aurium sensu dimensi & cogniti
flexionesq; & gradus aliq: ut mō se dimittat uox
mō attollat. cola q; & comata & p(er)iodi mira con-
cinitate inter se cōnexa. q ī optimo quoq; scriptore
maxime apparent. Ea igr̄ cū alte legit, manifesti-
us dephendit replebit q; aures ueluti armonia
quadā. qua & sentiat postea scribens & imitabit.
Illud preterea ex hac lectione cōsequitur. ut uerba suo
tpr̄e proferat. neue properet, cū īmorādū sit,
Unde orthographia
ne ue īmoretur, cū properādū. Volo insup, ne sit
scribendi ignarus, nec nūc d digitorū motu: q̄q̄ & ipm
laudosi sit cū adsit: s; nō d illo nūc sed lr̄is & sillabis.
Teneat igr̄ quo quidq; scribendū sit, que sit natura
lr̄arū & q̄ in alteras transitio, q coire ī t se, s lr̄e possit.

& que i propinquu uenire neq͡q patiatur. Hec .n.
res q̄q pusilla: magnu tn affert iditiu discipline
nre. & manifesta detegit ruditatem. Illud q;
dectatu & cognitu hre oz q̄ta sit unaqq; sillabar
hoc e loga an breuis an alterutra. Est n necia co-
gnitio cu qn intta incidut. q alit intelligi non
possut. ut illud uirgilianu. Omib; i more tonsa co-
ma. pssa corona. & milia huiusmoi. tu qr feditas
suma est hoi sibi lras arroganti ne sillabas q tene.
P restitum ai no totem necla ps lrar uersib; costet. Ver-
sus at pedib;. Pedes uo logitudie breuitate q; sillabar:
quas q no tenet, qd ipe i co gne dt se polliceri, aut
que gustu i poetis hre possit: no eqd intelligo. In
prosa q; orone eadem ipa cognitio scribenti dictanti
q; necia uidetur. Neq; eim si multitudo no sentit. ppea
soluta i orone pedes no insut. s; qd delectat auris. qd
sono demulcet. in est. Refert eim p multimyut aristo-
teli placet, a q pede incipiendu sit & i que finiendu.
In mediis & q recipiedi sit pedes & q reiciendi. Itaq;
probat ille peana maxie. Is aut est dupx. aut eim
ex longa: qua tres breues subsecutur. aut ex trib;
breuib; & longa postrema. Huc ultimu ille clau-
sulis aptu putat. principiis uo pmu conuenire. In
mediis q; huc ipm pede q optimo tade. Dactilu uo
ac iambu reicit. alteru: ut elatu nimis. alteru ut
depressum. Cicero aut i clausulis dichoreu probat ma-
xime. q e ex duob; trocheis. & creticu, qui e ex loga &
breui & longa. & peana illu: de quo supdixi. In
mediis at. si demisso humili q; smoe utamur, iabu
maxie couenire putat. si ampliore dactilu ut pe-
ana ac dochimu: q e ex qnq; sillabis breui & duabus

Tenenda cognitio sillabarum

In prosa non ignoranda sillabarum cognitio.

Duplex Pean

Dicoreus

Creticus

Iambus

Dactilus

Dochimus

Spondeus

Oratoris

Omia legenda esse.

Transitio

De scientia. & in quasi studendi

blongis. breui & longa. que cunctis & inptib; apte cadē ꝑstimat. Nec dubium est alios i cōtentionib; pedes alios du narramus alios du congrimur esse frequētados. Ita cum & conitatio cū spondeu repudiat. Nihil ei nisi properu ac rapidu amat. Cont̄ uo dum aut nārramus aliquid aut docemus. morā & stabilitate sermo deposcit. Itaq; pedes nō amat q procliuiter currit. Omis ig̃ orō pedibus suis cōmouēda erit. quos si ignor& scribens uelut i tenebris ambul& necesse est. nullo certo ductu s; fortuito gradiens. Erunt fortasse cōplures, quibus mea ista cura nimis anxia uideatur. S; meminerint me d ingenio loqui mag. & summa oīa d se pollicenti. Quare mediocres i cedant ut reptent potius q̃ ut possunt. Ad summu certe nemo puenit q nō fuerit horꝝ oīum & usu tritus & disciplina imbutus. Denique mea hec de tris sntā est. nihil ut ignor&. qd i usum uenire soleat. & p̄terea in toto elegantia. delitiasq; omnes i oratione sectetur. sitq; illi ad omne genus scribendi mundus qdam & ornatus ac ut ita dixerim, abūdantissima domi suppellex. quam promat, cū op sit, & i lucem educat. Et qm eruditione legiptima & peritia l̄rarꝫ & scia rerꝫ cōstare dixinus, & quid de tris nobis placeret, ondimus. addatur sine illa ps. q ad scientiam ptin&. Volo ig̃ huic i genio. qd summa mihi oīa d se repromittat, ardētissima cupiditatem inesse discendi. ita, ut nullum genus disciplinę aspernetur. nullu a se alienu ꝑstim& rapiatur i eensti mirabili auiditate ad i telligentia & cognitione rerꝫ. Huic ergo ardenti ꝑse & incitato ptim stimulos adhibebo. & meo semp clamore adhortabor, ptim frenos i iciam acueluti retepturi

canam. Sunt enim disciplinarum quedam, in quibus ut ru-
dem omnino esse non satis decorum, sic et ad cacumina illarum
evadere neququam gloriosum: ut geometria et arithmetica,
in quibus si multum temporis consumere pergat et subtilitates
omnesque obscuritates rimari, retraham manu atque divellam.
Quod idem faciam in astrologia, idem fortasse et in arte
rhetorica. Invitior de hac postrema dixi: quoniam si quisquam
viventium illi affectus fuit, me unum ex eo numero esse pro-
fiteor. Sed multarum rerum habenda mihi ratio est, et inprimis
cui scribam videndum. Quid enim statuat subtilitates et
epicherematum curae, et illa que appellantur crinomena,
et mille in ea arte difficultates mulierem conterat: que
forum numquam sit aspectura. Iam vero actio illa artificiosa,
quam greci hypocrisim nostri pronuntiationem dixere, cui demo-
sthenes primas et secundas et tertias tribuit, ut actori
necessaria, ita mulieri nequaquam laboranda: que si brachium
iactabit loquens, aut si clamore vehementius attollet,
vesana coercenda videatur. Ista quidem virorum sunt,
ut pugne, sic et fori contentiones atque certamina. Non igitur
pro testibus neque contra testes dicere addiscet mulier, neque
pro tormentis aut contra tormenta, neque pro rumoribus aut
contra rumores, nec se communibus locis exercebit, neque interroga-
tiones bicipites, neque responsiones veteratorias meditabitur,
totam denique fori asperitatem viris relinquet. Cum igitur cultura
adhibebo? cum currentem incitabo? cum illis sese dederit,
que aut ad religionem divinam aut ad bene vivendum pertinent.
Tunc se diffundat, tunc animum applicet, tunc die noctuque
insistat, obsecrabo et quibus et singulatim dicere haud-
quaquam pigebit. Primum igitur sacrarum litterarum cognitionem
sibi acquirere studeat christiana mulier. Quid enim prius illi
suadeam? Multa de his acquirat, multa disceptet.

Non nimis studendum in geometria et arithmetica.

Idem faciendum in astrologia et arte oratoria.

Demosthenes pronuntiationem primam partem oratoris dixit.

Vt addiscendum in sacris litteris christiano.

nitea sascitetur. Sed ueteres illorum amet scriptores. nouos
uero istos, si boni sunt uiri, honoret illa quidem ac ueneretur,
ceterum eorum scripta non nimis attingat. Quid est enim, quod lectum
In nouis auctoribus non nimis insistendum.
mulier ab Augustino disertius non possit? Prosperum uero ille
afferat orationem eruditam et auribus dignam. Isti nihil affe-
rant, cur legi mereantur. Nec sacris tamen litteris contentam eam uolo.
Studendum morali philosophie.
sed ad secularia traducam studia. Videat, quid de his, que
pertinet ad bene uiuendum. excellentissima philosophorum ingenia
tradidere. quid de continentia. de temperantia. de modestia
de iusticia de fortitudine de liberalitate. Nec ignoret, que
sit de beata uita illorum sententia. Numquid uirtus ipsa satis
sit ad beate uiuendum. an tormenta et carcer et exilium
et paupertas illam impediat. Et si sihec felicia faciant,
numquid miserum faciant. an auferat solum felicitatem
miseriam uero haudquaquam inducat. Pretorea an in uolup-
tate uacuitateque doloris felicitas consistat humana: ut
epicuro placuit. An in honesto: ut Zenoni. an in usu
uirtutis: ut aristoteli. Hec (mihi crede) preclarissima sunt.
et dignissima cognitione nostra. nec ad uitam solum diri-
gendam utilitatem afferunt. uerum et in omni sermone ad-
mirabile quandam tum dicendi tum scribendi suppeditant
In quo precipue legendum.
copiam. Hec igitur duo: quorum alterum ad religionem. alterum
ad bene uiuendum spectat. tamquam precipua illi proposita
erunt. Cetera uero ad ista referent. que possint hec ipsa
N
uel adiuuare, uel quidem ornatum quedam illis afferre. Proin-
de enim excellentia hominis illa admirabilis que ueram in-
clitum fama nomen extollit. non nisi ex multarum uari-
arumque rerum fit cognitione. Itaque multa legendo et discendo
undique carpere atque cumulare oportet. et cuncta atque omnifaria
scrutari atque rimari. unde nobis ad studia nostra aliqua
sit prouentura utilitas. Sed sit apud eam selectio diligens

& circumspecta temporis impensio. ut potiora semper co- — Quam [illegible] temporis [illegible] imponet.
modioraque preponat. Placet ergo ad studia illa:
de quibus supra dixi. imprimis historie cognitionem — De addiscendis historiarum libris.
adiungere, rem studiosis hominibus nullo modo negligendam.
Est enim decorum cum patrie gentisque originem & progressus tum
liberorum populorum regumque maximorum & bello & pace res
gestas cognoscere. Dirigit etiam prudentiam & consilium pre- — .N.
teritorum notitia exitusque similium ceptorum nos pro re nata
aut hortantur aut deterret. Preterea exemplorum copia:
quibus plerumque illustrare dicta nostra oportet, non aliunde,
quam ab historia comodius assumet. Est & genus scriptorum
in ea quidem parte egregium sane atque prestans omnique or-
natu nitoreque perpolitum: quos & ad usum transferre
legere operepretium sit, livium dico & sallustium tacitumque — Livius Cesaris
& curtium & imprimis cesarem ipsum res gestas suas co-
mentariis summa facilitate venustateque explicantem.
Hos igitur & leget mulier summe spei & sibi acquiret propria.
presertim cum eos perdiscere ludus sit. Neque enim subtilitas
ulla in his eruenda est aut questio enodanda. In nar-
ratione enim rerum facillimarum omnis consistit versaturque
historia: quam si semel arripuerit ingenium illud de
quo loquor, perpetuo eius memorie coherebit. Orato- — Oratores nullo modo contemnendi.
res quoque ut legere non negligat suadebo. Quis enim aut
virtutes extollere ardentius, aut vitia fulminare atro-
cius solet? Ab his & laudare benefacta & detestari — Valeras que habet ex oratoribus.
facinora addiscemus. Ab his consolari cohortari im-
pellere absterrere. Que licet omnia a philosophis fiant, tamen nescio,
quo pacto & ira & misericordia & omnis animi suscitatio ac repressio
in potestate est oratoris. Iam vero illa verborum sententia-
rumque ornamenta: que tamquam stelle quedam & faces ora- — Simile
tionem illuminant & admirabilem reddunt: instrumenta

oratorum propria sunt, que mutuabimur ab illis scribentes
loquentesque & in usum nostrum cum res postulabit vertemus.
Denique omnem opulentiam verborum, omnem dicendi venustatem & quasi concin-
nitatem, omnem ornatum, ut ita dixerim, vivacitatem & sangui-
nem ab istis sumemus. Poetas insuper ut & intelligat *Poetae nullo pacto spernendi.*
& legat volo. Quem enim summorum virorum expertem huius
cognitionis fuisse videmus? Aristoteles certe Homeri, *Aristoteles poetarum studiosus.*
Hesiodi, Pindari, Euripidis ceterorumque poetarum versus fre-
quentissime ponit, tenetque omnes memoriter & facillime
reddit, ut appareat illum non poetarum fere minus quam
philosophorum studiosum fuisse. Apud Platonem quoque poetarum usus *Plato*
frequentissimus est. Occurruntque illi ubique atque ultro se
offerunt, auctoritateque illorum sua saepe confirmat.
Dixi de grecis; quid autem de nostris? An Cicero parum stu- *Cicero*
diosus poetarum cognitione videtur? qui non contentus Ennio, Pa-
cuvio, Accio ceterisque nostris, grecorum insuper poemata
latinum conversa totosque libros suos illis refersit. Quid
Seneca, durus profecto vir ac severus? non ne ipse po- *Seneca*
emata scripsit & totus interdum scaturit versibus?
Mitto Augustinum, Hieronymum, Lactantium, Boetium,
in quibus quanta cognitio poetarum fuerit, scripta eorum
disputationesque ostendunt. Mea quidem sententia mancus quodam-
modo in litteris est qui poetas non didicit. Nam de vita *In poetis ars [illegible]*
moribus permodum multa sapienterque ab illis dicta &
nature generationisque principia & cause & quasi doctri-
narum omnium semina in illis reperiuntur. Et inest *In poetis magna auctoritas*
auctoritas magna propter opinionem sapientie ac vetustatis,
& splendor eximius propter elegantiam, & ingenuitas *Splendor* *Ingenuitas*
quedam liberis hominibus digna, ut cui hec non assit
pene subrusticus videatur. Quid Homero deest quo- *Sapientissimus homerus.*
minus in omni sapientia sapientissimus existimari possit?

Eius poesim totam esse doctrinam uiuendi quidam-
ondunt in belli tempora pacisque diuisa. Et in bello quidem
quam prouisio ducis. quid aut astus aut fortitudo mili-
tum. quid insidiarum genus uel cauendum uel faciendum.
quam monitio. quid consilium ab est permissum. Eneas

Exemplum adducit in laude homeri.

quodam prelio troianorum dux grecos magna ui pulsos
in castra redegerit. Cum itaque audatius urgeret ac
iam totum agmen obijceret castris: aduolat ad eum he-
ctor ac pedetentim circumspecteque agere monet. affir-
matque eum qui exercitum ducat, non tam audacem
quam cautum esse debere. Quanti o deus immortalis pre-

Exercitus non tam audax quam cautus.

tium hoc extimandum est, preceptum ab hectore audacissi-
mo traditum. Id quidam etatis nostre duces consilium
non seruantes, dum audacter magis quam caute feruntur,
in magnam se et suos ruinam cladem que prope misera-
bilem inciderunt. Ab eodem poeta iris ad atridem mi-

Aliud exemplum.

ssa, cum dormientem repperisset, corripit illum uerbis.
negatque dormiendum esse uiro, cui et populorum salus co-
missa sit et tantarum rerum incumbat prouisio. Hoc

Non est dormiendum uiro cui populorum salus commissa sit.

rursus quis sapiens est sive preceptum siue consilium
siue monitionem appellare mauis. Quid socrates aut
Plato aut pythagoras maius imperatori consuleret aut
sanctius. Decem milia sunt huiusmodi eius poete in
bello: que referrem perlibens ni uererer prolixitatem. In
pace aut alia rursus. nec pauciora nec minus egregia.
Age uero: ne cuncta ad Homerum grecosque referamus.
maronis nostri sapientia quam multifacienda est, cum
tanquam ex oraculo quodam adytoque nature illa reuellat.

Versus sunt ex sexto eneydos.

Principio celum ac terras camposque liquentes
Lucentemque globum lune titaniaque astra
Spiritus intus alit. totosque diffusa per artus

Mens agitat molem & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumque genus uiteque uolantum.
Et que marmoreo fert monstra sub equore pontus
Igneus est ollis uigor & celestis origo,
Seminibus & reliqua, que cum legimus, quae plurima non contemnimus. aut quisquam christianorum tamen enucleate scienterque locutus est. Quid cum idem poeta qui deo plenus uatitinatur, partum saluatoris aduentum dicens.

Versus Virgilii de aduentu christi

Ultima cumei uenit iam carminis etas.
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo. redeunt saturnia regna.
Iam noua progenies celo demittitur alto. Mentem diuinam inesse poetis sapientissimi ueterum tradidere,

Quare poete dicuntur uates.

Vatesque in principium, quasi tales esse, quasi concitatione quadam cum afflatuque diuino loquerentur. Quemque uirgilius ad cumanam sese refert sibillam: quam aduentum christi predixisse lactantius probat. Sibilla igitur aduentum christi uatitinata est. Tempus uero quo is uenturus foret, non satis aperuit. Virgilius autem post sibillam mille natus secula uenire iam id tempus recognoscit. nouamque progeniem celo demitti uidet admirabundus stupescitque denuntiat. Et negat quidam poetas esse legendos, diuinum, ut uere dixerim litterarum genus, quod non hi soli facere consueuerunt, qui nulla ipsi disciplina politiore imbuti neque intelligunt prestantiam ullam in litteris neque existimant. Mihi uero studia hec nostra intuenti imprimis necessaria uideri solet poetarum cognitio cum propter utilitatem, de qua superdixi, uariarumque multarum rerum notitiam cum ob sermonis excellentissimum nitorem. Pretera nihil est ex omnibus studijs: quod minus nobis auferat

Quemadmodum sint poetae.

temporis. Nam & addiscuntur i pueritia: cum alijs fere
uacare no possumus: & iherent memorie ob rotunda co(n)ti
nuitatem & pegrinantur una nobiscum: & sine libris ultro
recursant: ut et aliud agens hoc & agas. Quanta uero
sit nature ipius ad poeticam conuenientia: ut ex hoc pa
te arbitror, q(uod) uulgo ineruditi homines & quis litterar(um) doctrine
q(ue) expertes, tn si ingenio ualent ea ipsa q(ua)q(ue) possunt ruditate
sonitus quosdam & rithimos effice delectantur. Et si que
queunt illa eadem solutis uerbis dice commodius: tn ita de
mum aliquid dignu audiri se pferisse putant, si illa
nu(mer)o rithimisq(ue) incluserint. Quinetia ipsi missar(um) solemnia
q(uae) cu(m) omni studio ppolita sint, tn cum agitur intemplis,
dormitare no nunq(uam) auris nr(a) oscitareq(ue) uideatur. At cum
si inter ista chorus poetica illa decantet. primo dierum
omnium. uel iste confessor. uelut queant laxis resonare fibris.
cuiusq(ue) adeo mens humi depressa est, ut no eleuetur
auris & q(ua)si suscitetur. Ex quo opinati sunt quida antiquor(um)
aium nrm armonia ee & nu(meru)m. Cum exploratu sit cuncta
secundu natam simili cognatoq(ue) maxie gaude. Nihil aute
est omnium: quo auris nr(a) tm demulceatur & gaudeat q(ua)ntu
armonia & nu(mer)o. Sz hec maiora q(uam) serudu presens. Tantu
illud intelligi uolo nos na(tur)a magis ad poetica duci, q(uam) ad ali
ud genus genus litterar(um), & ee i ea utilitatem plurima & de
lectatione & ingenuitate, cuius q(ui) expers sit minime libera
liter eruditus uideatur. Prolixiorem i hac pte me fuisse
intelligo: q(uam) ego ipe ab initio proposueram. Verum ubi inceperis,
ita multa occurrut, ut difficilius sit reijce: quod ultro
se offert, q(uam) reperire, quid dicas. Feci pterea no inuitus q(uo)d
principem familie ure, si hec forsan audierit. i hac q(uo)d
pte refrigeraturu esse sciebam. Virum ad omia summa natu
& multis magnisq(ue) uirtutibus pcellentem. s(ed) ita principatem

In poetas na(tur)a maxime
proni sumus.

Hymni.

Auris maxie gaude(t)
uersu & nu(mer)o.

Huius ptis pulchra
conclusio

ĩ disputando: ut qd semel dixerit: semp defendat. Is ergo
qz nq̃ negauit poetas esse legendos: usq; ad mortem
huc errore prosequetur. Sed nolo cu eo scriptis pstim
contendere cui & absenti reuerentia debeo. Sz ab alio
quodam istorum qui poetas insectant, plibenter quererem,
quenam sit ca cur legendos nõ putet. qui cu nihil
plane sit. qd imputare illis queant, dicet tn, qz amo-
res & flagitia ĩ illis repiuntur. Ego uõ affirmare ausi
ĩ nullis scriptoribus tanta pudicitie bonarumqz rerum
exa repiri. quãta in poetis. Nam & penolope erga ulixem

Penolope
Maxima documenta ĩ poetis uxorie discipline.

fidelissima castitatem & alceste ĩ almeum ĩcredibilem
pudicitia & utriusqz admirabile constantia ĩ absentiis
calamitatibusqz maritorum ac mĩta huiusmodi ĩ poetis le-
guntur: maxima documenta uxorie discipline. Quod si qn
amores describuntur ut phebi & daphnidis uulcani qz & ueneris,
quis usqz adeo hebes ut nõ fictas res & aliud pro alio si-
gnificantes intelligat. Deniqz ista: q tu damnas: p
pauca sunt. Optima uõ pmixta & dignissima cognitu
ut de Homero & d Virgilio stipendi. Est at pessimum istorum
eorum: que uere laudis sunt: obliuisci. meminisse uõ illorum:
q ansam aliquã prebeãt insectandi. Nolo ista misteria

Inducuntur quidam fruchis uerbis ronibus

dic mihi seuerus quidam. potius qz relinquã bona malorum
metu, q spe bonorum mala incurrã. Itaqz nec ipse legam
poetas. nec aliis, uti legant, pmittam. At Plato &
Aristotiles legebant: quis si te aut grauitate morum aut
ĩtelligentia rerum anteponis, nullo mõ feram. An tute
aliqd discerne putas: quod illi nõ uiderint. Christi-
anus inquit sum. illi forsan suo more uixerunt. Quasi uõ
honestas grauitasqz morum nõ tunc eadem fuerit, quo nunc
est. Aut qsi nõ hec ipsa ut & deteriora ĩ sacris libris repi-
antur. An nõ ibi sansonis amores pene insani &

Sanson

robustissimi uiri caput gremio mulierculę impositum et
fortitudinis detonsus crinis. An nõ hec poetica. an
nõ flagitiosa. Taceo filiorum loth scelus infandũ et sodo-
mitarum execranda obscenitate: quę duo meherculę
flagitia ego ille q poetas laudo commemorare nequeo
substineo. At enim dauid amore i bersabe et scelus i
oriam. salomonisq; fricidium et tam uitiosum concubi-
narum gregem, quorsũ spectare dicemus. An q hec mala
sint et flagitiosa et obscena ppea negabimus sacros li-
bros eẽ legendos? Nequaq. Ne poetę ig respuendi sũt
q i illis interdum aliqua ad delectatione hominum scri
pta repiantur. Equidẽ si qn didonis eneeq amores
ap Virgiliũ lego. ingenium poetę admirari soleo. re
cte ipam, q fictam eẽ scio nequaq attendẽ. quod
idem mihi accidit i aliis fictionibus poetarum. Animũ certe
nõ mouet, q fabulosas et aliud pro alio significãtes
itelligo. At enim cũ illa i sacris lego. q uera fuisse scio,
saepe inflector. Sz ne ptinax ipe sim, placz aliquid
d uire meo remittẽ: pserim cũ ad mulierẽ scribam.
Fateor ergo, ut pptius i nobilitatem plebem q; diuiditur,
ita inter poetas gradus quosdã eẽ dignitatis. Siqd
ig ut a comico nõ satis pudico argumto protexit aut
a satyro uitiũ aliq apertius exprobrabitur ne legat hec
mulier neue inspiciat. sit. n. ueluti uulgus poetarum.
At enim proceres illos Virgiliũ dico et senecã et statiũ cete-
rosq; eius cemoi nisi legerit, maximũ sibi ornamtũ
sciat deesse literarum. nec summũ speret, cui hec ps desit.
Qñ eñi pstantia illa, d qua loquor, nõ nisi exercitatione
uariarumq; rerum fit cognitione. Itaq; multa legisse et
didisseq; oportet. et phis et poetis et oratoribus et historicis
et aliis oibus scriptoribus opam impertisse. Sit enim

Filij loth.

Dauid
Salomon homicida
et meretrices delicias.

Dido
Eneas.

Qui nõ legendi poetę

Qui legendi poetę

Multa legere oportet

resultat plenum quiddam ac sufficiens: ut copiosi: ut varii
ut ornati, ut nulla in re vacui rudesque videamur. Adhibe-
da est insuper litterarum peritia non tenuis non contemnenda. hec
enim duo sese invicem iuvant, mutuoque deserviunt:

Nam et litterae sine rerum scientia steriles sunt et inanes. et scientia
rerum quamvis ingens, si splendore careat litterarum, abdita quedam
obscuraque videtur. Quidenim prodest multa et pulchra
scire: si neque loqui de his cum dignitate, neque mandare
litteris nisi ridicule possis. Atque ita coniugata quodammodo
sunt peritia litterarum et scientia rerum. Hec duo simul coniuncta ve-
teres illos: quorum memoriam veneramur ad celebrita-
tem nominis gloriamque provexere, platonem. Democritum. Ari-
stotelem. Theophrastum. Varronem. Ciceronem. Senecam.
Augustinum. hieronymum. lactantium: in quibus omnibus di-
scerni vix potest maiorne scientia rerum, an peritia fuerit li-
terarum. Ut autem ad extremum concludam. ingenium, quod
summa omnia de se mihi repromittat, his duobus stru-
ctum esse oportere affirmo. Horum quoque comparandorum gratia undique
legenda multa et conquirenda esse. Habendum tamen rationem
temporis, ut potioribus semper utilioribusque incumbat.
nec aut nimium obscuris aut parum profuturis occupetur.

Religionis et bene vivendi studia non preripua (?) videri. Cetera vero
omnia tamquam adminicula quedam ad ista referri quoque possint, ut ad-
iuvandae et illustrandae. eaque dicta poetis et oratoribus et scriptoribus
aliis in horendum. In litteris autem providendum ut et proprio assit in-
genio et pervigil solertia, nec umquam non optima probatissimaque legamus. Habes meum et litteris studiisque iudicium: de quibus si forsan
aliter existimes, facaliter cedam. Non enim papiensis ad te scripsi
(no tamen in cirogo) sed qui unus de turba erga tuam excellentiam
affectus conferre tecum volui opinionem meam. et te ut te tetur
autem, ad gloriam cohortari. Laus deo omnipotenti.

P. Candidus michaeli pizolpasso suo sal. Lacta-
tium tuum quem ad me mutum elinguemque misisti
ad te bidui cura doctum ornatumque remitto, ita ut gre-
ce loqui sciat. & latine clare intelligatur. Nihil
a me pretermissum est diligentie: ut correctum grece legas.
Tuum nunc est reliquum emendare. ut cetera perlimato
a me stilo correspondeant. Nam ut ineptum existi-
mo rusticum hominem purpura indutum inter honestos con-
versari. ita perabsurdum, Lactantium grecis ornatum lit-
teris latinis destitutum lectitare. Vale itaque & te impensius
cura deinde libros.

Pulcherrimi Adolescentis Johannis Baptiste mapu epigramma

Qui quondam fueras toto pulcherrimus orbe.
Heu tua nunc doleo: cernere fata puer.
Nam tua me uirtus nec non formose iuuentas
Et mores cogunt collachrimare tui.
Impia quid sceleris commisit & impia pestis
l' deplor / aspicite & / collachrimate
Cernite uos deplor. uos lachrimate rogo.
Extiterat quidam iuuenis formosus in urbe
Bononia, felicis clarus & ingenio.
Candida labra sibi dederat natura. capillum
Flauum. & uirgineos iusserat esse oculos.
Cernere (nec dubito) grandis uoluisset achilles
Splendida quam pulcher presserat ora color.
Quamque forent palme niuee, quam pectus amenum.
Quamque forent misero dulcia uerba sibi.
Alter & hippolytus nunc dicitur alter Iulus.
Alter narcissus creditur alter adon. Quem auratis rapuit fitmus
Et fuit is similis leniae membra gerens. Iouis unguibus ales.
Quin & doctus (proh Iuppiter) esse poeta
Ceperat orator clarus & ipse fore.
Ni sua terribiles ~~ceciderit~~ fregissent fila sorores,
Alter erat naso. Tullius alter erat,

Eiusdem Aliud epigramma.

Qui mihi iocundi quondam fueratis amici,
Cernite me miserum. & collachrimate precor.
Extiteram facilis pergratus perque benignus
Omnibus. & cultus dulcis & aptus erat.
Nunc me infelicem terit & arida terra Iohanne
Baptista. & diris uermibus esca datus.

Honestissimi Adolescentis Johannis Baptistae de boue: quem impiissima exorabilisque pestis uita privavit incipit epithaphion

Ingenui mores prosunt quid forma iuventas
Inspice me miserum: que modo fata premunt.
Insignis natu fueram formaque decorus.
Alter narcissus. candidus alter athis.
Et mihi iam niveo fuerant suffusa colore
Pectora. purpureum blanda loquella caput.
Incessu enee carus credebar iulus.
Flava mihi niveum presserat ora color.
Cum tria lustra mihi concesserit atropos. orba
Extinctum lacrimans me uidet ipsa parens.
Ah dolor. auriferas rapuit mihi pestis iniqua
Virgineos oculos. rubra labella. comas.
Dulcia cretensi mixturus pocula divo
Effugi terras extera regna petens.
Flecte alios quicumque legis pia carmina duros.
Dic: sit apud superos altera preda iovis.

Alia eiusdem suprascriptio.

Impia cum tenerum me uicerit ipsa iohanne
Pestis. apud superos nunc moror ipse deos.
Interniadum niveas mihi tengit anthia palmas
Lambit & interdum magnus appllo caput.

Aliud eiusdem epigramma

Etsi me miserum rapueverit horrida pestis
Formaque iocundum miserit ipsa caput:
Attamen ipse iovi commisceo pocula divo.
Inque dei gremio quam bene portor ego.